

**Vademecum Sive Praxis Opera Quotidiana Aliaque ritè
peragendi, & per ea salutem & perfectionem propriam, ac
proximi, instituto Societatis Jesu conformem assequendi**

De crebrâ per diem mentis in Deum elevatione ex omnibus, quæ per
sensus attinguntur, animæque potentiis se objiciunt

Limpens, Ferdinand

Coloniæ Agrippinæ, 1744

Subsectio secunda. De variis circa hominem controversiis.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54773](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54773)

si pios majores & patriæ defensores numeret. Factum tuum, si virtutem & animos majoribus tuis similes non habeas, exhibilo, ratione corporis es bestiis simile animal. Parentes tui ad hoc efformandum, & fortè non Pater, qui tuus esse dicitur, sed subuleus communicarunt teste S. Bern. sperma foetidum. Quòd ratione animæ sis animal rationale, per hoc vetustissimam stirpem à Deo habes. Qui sicut Gen. 1. creavit animam Adæ ex nihilo sui & subjecti, ita & tuam. Dignos ergo & generosos indue spiritus, quòd quoad animam à Deo immediatè veniens genus Dei teste Apostolo & ejus imago sis, & quòd, cùm hæc per peccatum Adæ deformata sit, per Baptismi lavacrum mediantibus meritis & sanguine JESU Christi pristino denuò nitori restituta sit; quodque hunc in finem *verbum caro factum sit. Fortitudo Christi te creavit, infirmitas Christi te recreavit, fortitudo Christi fecit; ut, quòd non erat, esset, infirmitas Christi fecit, ut, quòd erat, non periret.* Aug. Tr. 15. in Joann.

Sublectio secunda.

De variis circa hominem controversiis.

Primò.

De libertate hominis ad bonum & ad malum à Deo non necessitati.

SI Deus ad bonum necessitat, cur Eccl. 31. laudatur, qui potuit transgredi, & non est transgressus, & facere mala & non fecit. Si præscientia Dei cogit ad peccatum, quomodo Ol. 3. dicitur: *Perditio*

ditio tua ex te Israel? si Deus indurando cor impi-
 pii tollit libertatem, quomodo Ps. 7. dicitur:
Quoniam non Deus volens iniquitatem tu es. Quo-
 modo Eccl. 25. *Nemini mandavit impiè agere.*
 Quomodo Jacob 1. dicitur: *Nemo, cum tenta-*
tur, dicat, quoniam à Deo tentatur [sive quod
 Deus cogitationes turpes passionesque exorbi-
 tantes, aliasque tentationes immittat, ut ho-
 mo peccet] hæc enim permittens *ipse neminem*
tentat ad peccatum. Quando autem Gen. 22.
 dicitur Deus tentasse Abraham, satis ex contex-
 tu patet, quòd hæc Dei tentatio teste Aug. non
 fuerit tentatio seductionis ad peccatum, sed
 probationis ad majus meritum ac coronam,
 quando ei mandavit immolationem filii sui uni-
 geniti Isaac. Porro verba, quibus Deus dicitur
 indurasse cor Pharaonis, intelligenda sunt,
 quòd indurationem ejus & occæcationem per-
 miserit, nec semper emolliat aut tenerum red-
 dat cor impii juxta illud Ps. 80. *Dimisi eos se-*
cundùm desideria cordis eorum, ibunt in adin-
ventionibus suis. Cæterum idem Propheta Ps.
 94. ostendit hanc cordis obdurationem non
 ex parte Dei, sed peccatoris procedere per hæc
 verba: *Hodie, si vocem ejus audieritis, nolite ob-*
turare corda vestra. Hoc verbum, quod Deus
 permissivè se habeat, explodit Calvinus, & ta-
 men sæpè in S. Script. ponitur, v. g. Judith. 13.
 dicitur: *Non permisit me Dominus ancillam suam*
coinquari. Et Tob. 2. *Hanc autem tentationem*
ideo permisit Dominus evenire illi, ut posteris da-
retur exemplum patientiæ ejus. Quæ verba ex
 Bibl.

Bibl. Genevensibus expuncta sunt. Sic mutant, extinguunt verba Script. Hæretici; ut inter cætera etiam loco ejus, *non ego, sed gratia Dei mecum*; loco *mecum* ponunt *in me*, sed quale adducunt Dei testimonium, hæc ipsis licere? Dæmones Calvino acutiores fuerunt. Dum Luc. 8. rogârunt Christum, ut eo *permittente* possent intrare intrare in porcos, & quod Deus occatos & induratos Judæos ipse à parte sua non indurârit, clarè protestatur Christus Matt. 23. ad eos dicens: *Jerusalem, quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluisti.* Idem innuitur Os. 13. *Perditio tua Israel ex tua scilicet malitia, nam tantummodo in me auxilium tuum.* Sic etiam bonos ad benè operandum divina gratia non necessitat, aliàs Act. 7. malè reprehendisset Stephanus Judæos. *Vos semper Spiritui Sancto resistitis,* Et malè diceret Paulus 1. Cor. 7. *Quis statuit in corde suo firmus, non habens necessitatem, potestatem autem habens sua voluntatis, & hoc judicavit in corde suo servare virginem suam benè facit.* Item 1. Cor. 3. *DEI sumus coadjutores,* cooperando scilicet liberè divinæ gratiæ juxta illud: *Non ego, sed gratia DEI mecum,* concursu simultaneo, & quare dicit Deus Is. 1. *Si volueritis, & audieritis me, bona terra comedetis, quòd, si nolueritis, & ad iracundiam me provocaveritis, gladius devorabit vos.* Quare Matth. 19. dicit Christus? *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata,* & quare tot dedit præcepta? & ad benè agendum præmiis animavit, & ad cavendum

vendum malum poenis exterruit? si libertas non
 est. An ergo aërem vanissimo fumo implevit?
 an lapidibus locutus est? & quare Hæretici
 (qui, dum armis & potentiâ prævalent, con-
 tinuò Catholicos, ut in Gallia Germania pro-
 dolor experti sumus, opprimunt) sub jugum
 Catholici Principis missi continuò inclamant:
Liberte de conscience? si libertas non est cre-
 dendi & agendi, Rectè August. Ep. ad Valenti-
 num dicit: *Si non est liberum arbitrium, quomodo
 iudicabit Christus mundum? hominem qui spoliatur
 libertate, eum similem faciunt animantibus abs-
 que peccato, absque inferno, absque paradiso.*
 Et quid clariùs quàm verba Eccl. l. c. 15. à v. 11.
 usque ad 22. *Non dixeris, per Deum abest, scilicet
 à me sapientia cælestis seu timor Dei. Quia
 enim odit Deus, ne feceris, sed fac, quæ illi pla-
 cent. Non dicas, ille me implanavit, id est, er-
 rare, peccare fecit. Gracè habetur, ne dicas
 Deus me plasmavit, seu formavit impium & er-
 raticum. Non enim necessarii sunt ei homines
 impii, quia sine illis potest aliâ prorsus viâ per-
 fectiones suas toti universo abundè manifestare,
 Quin potius omne execrumentum erroris odit
 Dominus, id est, omnem errorem execrabi-
 lem, gracè omnem abominationem, id est, om-
 ne peccatum. Deus ab initio constituit hominem,
 id est, creavit, plasnavit fateor, sed liberum
 ab omni peccato, ornatum gratiâ, nec aliud op-
 rabat, quàm ut perpetuò maneret in isto felici
 statu tam ipse, quàm omnes posteri ejus. No-
 nait tamen ad id cogere, & violentè eum ne-
 cessi-*

cessitare, qui ex natura sua liber erat. Sed reliquit illum in manu consilii sui, sive potestate agendi quidquid vellet, tantum ut ostenderet se Dominum illius esse, & fidem hominis exploraret, adjecit mandata & præcepta sua, puta legis naturalis, & quædam legis positivæ, v. g. de non comedendo tali pomo, &c. & hoc ad maximum hominis, si vellet, bonum ac commodum. *Nam si volueris mandata servare, uti potes & jure debes, & in perpetuum fidem placitam facere, id est, fidelitatem in servandis mandatis gratam mihi exhibere, conservabunt te in hoc felici statu posterisque tuos. Apposuit tibi aquam & ignem, ad quod volueris, porrige manum tuam, ante hominem vita & mors bonum & malum, quod placuerit ei, dabitur illi.* An posset certius & clarius per tam longum contextum, & ex professo aut magis graphicè depingi liberum adversus Hæreticos arbitrium, non tantum primi hominis ante lapsum, sed & ipsius post lapsum & omnium suorum posterorum, quia à v. 17. *apposuit tibi, &c.* generalis est de omni homine sermo usque ad v. 21. & 22. ubi dicitur: *Nemini mandavit impie agere, & nemini dedit spatium peccandi,* hoc est, ut in græco habetur, *licentiam peccandi.* Non enim concupiscit multitudinem filiorum infidelium & invidium. Quin potius addidit ingentes minas & pœnas peccare volentibus, ut sic magis omnes à peccando absterret, ut supra dictum est.

2do.

De Prædestinatione, Reprobatione hominum.

PRædestinatianam Hæresin Anno Christi 847. instauravit Gotheschalcus natione Saxo (sicut & Lutherus) Monasterii Orbacensis Parœciæ Sueffonicæ Monachus. Multam is dederat operam legendis SS. PP. libris, maximè Augustini: cujus sententias teste Hincmaro memoria proferre solitus erat. Hinc ei præcedentiam, si non quoad majores errores, saltem quoad tempus deferre debet Jansenius, & in hoc ambo conveniunt, quod nil nisi Augustinum crepent. Porro placita Gotheschalci erant hæc: Unumquemque prædestinationis necessitate aut puniri aut coronari, pro impiis & peccatoribus filium Dei nec corpus assumpsisse, nec orationem multò minùs sanguinem fuisse, nec pro illis ullo modo crucifixum fuisse, quippe quos malos fore præscivit, & justissimè in æterna præcipitandos tormenta prædefinivit. Si autem pro solis prædestinatis mortuus est Christus, & inde consequi volunt Gotheschalci fautores, Ecclesiam Dei tantùm ex prædestinatis constare. Hos similesque errores sibi adoptavit Calvinus prædestinationem & reprobationem hominis soli adscribens divinæ voluntati. Eisdem postea in Jansenii libro quoad rem ipsam recoctos damnavêre Summi Pontifices. Gotheschalcus à Synodo Moguntina & Carisi-

aca condemnatus fuit tanquam Hæreticus & incorrigibilis, suspensus dein à Sacerdotalibus functionibus, & in præsentia Episcoporum secundùm Agathenses Canones & regulam S. Benedicti ut improbus virgis cæsus est, libroque assertionum suarum igni tradito ipse in ergastulum retrusus est, ne aliis noceret. V. Mesnil l. 47. de Doct. & disciplina Ecclesiæ à pag. 714. utinam omnibus, qui veteres Hæreses requunt, idem obtingeret fatum, ne aliis posterum nocere possent. Interim Gotheschalci errores subin varios imbuerunt, sed non in tam apertum prodire campum ac novissimis sectariorum nostrorum temporibus. Certè Jansenistæ, ut erroribus suis non tantùm inficerentur viri semidocti, sed & sexus muliebris quò ingeniosior eò sæpè capiosior. Hoc invenerunt profecta sua propaganda remedium, ut Theologicas de gratia ac libertate subtilitates vernacula & compta phrasi Gallica exponerent, & inter cætera per viam istam eò res deduxêre suas, ut usque adeo cujusdam monasterii Moniales cum Abbatisa sua in galliis fuerint ausæ à summo Pontifice ejusque bulla *Unigenitus* appellare ad generale Concilium, eò quòd Bulla hæc [jam NB. ab Episcopis totius Europæ Catholicæ paucis in Gallia exceptis acceptata] pugnet contra contenta in illarum Catechismo. *Voilà la Théologie tombee aux quenouilles.* Sed missis his ex Rabano docto illo ac sancto Archi-Episcopo Moguntino Anno Christi 856. mortuo, qui Gotheschalco sui temporis Hæretico egregiè resti-

restitit, & ex ipsis Scripturæ verbis errores hos omnes veteres, & de novo recoctos profligo. Rabanus interpellatus, ut Goteschalcum refutaret, id præstitit per modum Epistolæ ad Nottingum datæ. *In cuius prima parte multis S. Scripturæ testimoniis probat, quòd licet Deus peccatum præciat, ad illud tamen non prædestinet, nec sit causa perditionis, siquidem peccatores hortatur, ut malè agere desistant, minus à peccando deterret, propositis præmiis ad mandatorum observationem invitatur. Imo testatur Ezech. 33. Nolo mortem impii, sed ut convertatur & vivat. Tunc autem sibi contradiceret, si quos sic à malo revocat ac deterret, ad peccandum prædestinaret. In 2da Epist. parte ex D. Prospero Script. & ratione probat Deum velle sincerè salutem omnium hominum, ac proinde nullum ad mortem æternam prædestinare, nec contrarium probari ex Ep. S. Joannis 1. c. 2. v. 19. ubi habentur sequentia: Ex nobis prodierunt, sed non erant ex nobis, nam si fuissent ex nobis, permansissent utique nobiscum, sed ut manifesti sint, quoniam non sunt omnes ex nobis, sed vos unctionem habetis à sancto. Quia qui non permanserunt quoad fidem & mores in doctrina à S. Joanne & aliis Apostolis tradita, voluntate exierunt, voluntate ceciderunt, & quia præciti sunt casuri, non sunt prædestinati, essent autem prædestinati, si essent reversuri, & in sanctitate ac veritate mansuri. Quomodo jam unctio Spiritus S. per entitatem gratiæ suæ sive ab intrinseco sive extrinseco efficaci intelligenda sit,*

fit, non est hujus loci investigare, ubi tantum contra Hæreticos agitur, & omnes Catholici Doctores consentiunt veram in homine & ad bonum & ad malum dari libertatem juxta illud D. Thom. 1. p. q. 62. a. 3. ad 2dum *Omnis forma inclinatur suum subjectum secundum modum naturæ ejus. Modus autem naturalis intellectualis natura est, ut liberè feratur in ea, quæ vult, & ideo inclinatio gratiæ non imponit necessitatem, sed habens gratiam potest eam non uti & peccare.* Et hinc idem Angelicus Doctor exinde infert etiam Angelum, si habuisset gratiam primo instante suæ creationis, potuisse eam non utendo se ipsam à Deo avertere, adeoque non sequi, quod Angelorum in tartara detrusorum reprobatio soli divinæ sit adscribenda voluntati. Jam quod omnium hominum salutem sincerè velit Deus & Christus hunc in finem pro omnibus mortuus sit; pariter quoque colligitur ex seqq. Script. verbis, dicitur enim Joan. 1. Ep. c. 2. v. 2. *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris* [quod intellige de iis, ad quos scripta est Epistola] *non pro nostris autem solum, sed etiam NB. pro totius mundi.* Et 2. Cor. 5. v. 15. *Pro omnibus mortuus est Christus.* Et 1. Tim. 2. *Qui dedit redemptionem se ipsum pro omnibus.* Et ibid. *Deus omnes homines vult salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.* Et 2. Pet. 3. *Non tardat Dominus promissionem suam, sicut quidam existimant, sed patienter agit propter vos nolens aliquos NB. perire, sed NB. omnes ad pœnitentiam reverti.* Et quia hoc in illorum potestate est, dicitur 2. Pet. 1.

E

Qua-

Quapropter fratres satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis. Si ergo ego satagendo & gratiæ divinæ cooperando certam meam electionem facere possim, à sola Dei voluntate non potest venire reprobatio mea. Hoc jam stante & veritate alterâ jam probatâ, quòd scilicet Christus sit mortuus pro omnibus.

Patet quoque Ecclesiam Christi militantem non constare ex solis prædestinatis. Falsitas quoque ejus patet ex seqq. ex Script. nam Matth. 3. comparatur regnum Dei in hoc mundo, hoc est Ecclesia aræ, in qua promiscuè reperitur palea & triticum, Matth. 13. Retibus piscatorum, quibus boni & mali pisces inclusi capiuntur. Matth. 22. Convivio Regis, ubi reperiebantur vestem nuptialem habentes & non habentes. Matth. 25. Virginibus, quarum quinque erant sapientes & quinque fatuæ. Item 2. Timoth. 2. Magnæ domui, in qua vasa aurea, argentea, lignea & testacea.

3^{tiò.}

*De mandatis homini à Deo datis & servatu
possibilibus.*

SI ea cum uxore tua servare non potes Mimi-
stello, ergo ambo estis adulteri, scortatores,
fures, latrones, & malè Principes ac Magistra-
tus vestri ejusmodi homines puniunt, cum non
ex illorum propria malitia, ad quam requiritur
libertas, sed ex Dei sic prædestinantis voluntate
hæc

hæc omnia mala perpetrentur. Jam ad Scri-
pturam. Matth. 11. dicit Christus: *Jugum
meum suave est, & onus meum leve.* Ergo po-
test servari & portari. Luc. 1. De Zacharia &
Elisabeth dicitur ambos fuisse justos, &ambu-
lâsse NB. *in omnibus mandatis & justificationi-
bus Domini sine querela.* Ergo cum bona sit ar-
gumentatio ab actu ad potentiam, præcepta
Dei servari possunt. Item 1. Ep. Joan. c. 5. v.
3. dicitur: *Hæc est caritas Dei, ut mandata ejus
custodiamus, & mandata ejus NB. gravia non
sunt.* Ergo multò minùs servatu impossibilia
adjuvante scilicet Dei gratia, quæ omnibus
præsto est. Hinc Hebr. 12. monet Paulus, ut
studeamus, *ne quis desit gratia Dei.* Et 1. Joan.
2. v. 4. monet Apostolus, quòd, *qui dicit se nosse
Deum, & mandata ejus non custodit, mendax
est.* Demum Joan. 14. apertè asserit Christus:
Si diligitis me, mandata mea servate. Hinc ju-
re Hieron. in Expl. symboli ad Damasum Pa-
pam execratur blasphemiam eorum, qui dicunt,
impossibile aliquid à Deo homini præceptum
esse, vel etiam mandata ejus non à singulis, sed
ab omnibus in communi, ut unus hoc, alter
aliud servet, servari posse. Inde quoque col-
ligis nil novi circa hanc imposturam attulisse
sectarios nostri temporis, sed ea jam dudum as-
serta & condemnata fuisse, & quomodo dicere
potest David Pl. 118. *Omnia mandata tua equi-
tas.* Si vel omnia vel unum ex illis servare non
possumus, & tamen ob ea non servata excludi-
mur cælo, & præcipitamus in infernum. Om-

100 *Pars secunda de elevatione*
nindè sanè contrarium protestatur nobis Deus
promittens gratiam & vires ad ea servanda
Ezech. 36. *Spiritum meum donam in medio ve-*
stri, & faciam, ut in preceptis meis ambuletis,
& iudicia mea custodiatis, & operemini. Qui ser-
vat verbum eius [mandata] dicit Ep. 1. Joann-
nes c. 2. verè in hoc caritas Dei perfecta est, scilicet
in suo genere, & ità ut in caritate ista ma-
gis semper possit proficere juxta illud Pauli ad
Philipp. 3. Non, quod jam perfectus sim (in ista
caritate) sequor autem [conor ulterius profic-
ere] si quo modo comprehendam. Interim ma-
net semper differentia inter viatorem & com-
prehensorem,

419.

De operibus hominis malis bonis, liberis non libe-
ris, ut sunt motus concupiscentia, quibus
non præbetur consensus.

Calvinus dicit omnia opera nostra peccata
esse, sed patet id falsum esse ex textibus
Script. jam citatis, vi quorum nobis Deus præ-
cipit bona opera, & mala sive peccata prohibet.
Patet etiam ex ratione, nam si omnia opera no-
stra sunt peccata, ergo idem est pauperi omnia
furto surripere, & eleëmofinam dare, nisi quòd
fortè unum altero majus peccatum sit. Pejus
est, quòd Hæretici velint omnia peccatum mor-
tale esse, quòd uni Deus imputet non alteri, ci-
tantes per se vers. 1. & 2dum Psalmi 31. *Beati*

quorum

quorum remissa sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata. *Beatus vir, cui non imputavit Dominus peccatum, nec est in spiritu eius dolus.* Sed primum & ultimum horum veruum satis indicat, quomodo intermedia intelligenda sint, eo ipso enim, quod peccata per verum de iis dolorem remittantur, tecta quoque sunt, hoc est deleta, ita ut amplius quoad culpam non sint. Qualia si adhuc essent, ea nullatenus tegi possent oculis Dei videntis omnia, quæ & prout sunt. *Omnia enim nuda & aperta sunt oculis eius.* Hebr. 4. v. 13. Pari modo remissum seu expunctum ex libro rationum Dei peccatum ob veram penitentiam non amplius imputatur quoad hoc, quoad quod remissum est, sicut ex tabulis ceratis oblitterantur nomina debitorum, & sic teste Hieron. *Quod tegitur, non videtur, quod non videtur, non imputatur, quod non imputatur, nec punietur, quia jam remissum est.* Quid aptius hodiernis Hæreticis potest responderi? in alio sensu ille etiam beatus est; *cui non imputavit Dominus peccatum*, sive qui nihil commisit, quod imputare ei posset Deus in peccatum. Cæterum si omnia opera peccata sunt, quomodo beatus dicitur? *in cuius spiritu non est dolus*, hoc est, vel qui sincerè cum Deo & hominibus agit, vel qui nequidem in spiritu dolum, hoc est malam cogitationem admisit. Quod aliud sit peccatum mortale, aliud veniale ex eo patet, quia non omne peccatum tollit gratiam & amicitiam cum Deo. Hinc 1. Ep. Joan. 5. dicitur omnem iniquitatem esse peccatum, non

ramen dicitur omne peccatum inducere mortem. Et Jac. 3. *In multis offendimus omnes*, v. g. dum ob subitum motum iræ vel alterius passionis non adest plenus consensus liber; vel dum materia & objectum, in quo peccamus, leve est, ut furtum rei parvæ, vel aliud quid leve contra caritatem proximi, & de hujus generis peccatis dicit Jacobus, ut jam dixi in multis nos omnes offendere, & 1. Ep. Joan. 1. *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.* Et Prov. 24. v. 16. *Septies cadet justus & resurget, impii autem corruent in malum.* Inde Beda & alii contra Jovinian, Wiclephum, Lutherum & Calvinum probant distinctionem peccati venialis à mortali. Quòd illud cum *justitia* consistat, ex quo identidem resurgit manens NB. *justus*. Mortale autem maximè reiteratum talis sit indolis, ut *impis* à peccato mortali ita nominati ex uno in aliud corruant; vel ut August. serm. 18. de tempore loquitur: *Per consuetudinem peccandi ipsi se suis met ruinis sepeliant.*

jam quòd concupiscentia ejusque fomes peccatum non sit, ut cum Vv. & recentioribus Hæreticis vult Calvinus, ex eo patet, quòd, si tentationi resistamus, victoriam inde & præmium habeamus, & aliàs Paulus tentatus imaginatione carnali absque ullo assensu pravæ suggestioni dato, peccasset mortaliter. At Deus contrarium omninò testatus est 2. Cor. 12. respondens Paulo ab istis impuris motibus sive stimulo Sathanæ eum colaphizante liberari ter
cu-

cupienti : *Sufficit tibi gratia mea, virtus in infirmitate perficitur.* Et Paulus ipse agnoscit id à Deo permitti, ne à magnitudine revelationum sibi factarum extollatur, & infirmum se esse sine divina gratia agnoscat. Pulchrè advertit Aug. l. 6. c. 5. contra Pelagium in his verbis Jacob. 1. v. 14. *Unusquisque tentatur à concupiscentia sua abstractus & illectus, deinde concupiscentia, cum conceperit, parit peccatum.* In his inquam verbis : *Partum à pariente discerni, pariens enim est concupiscentia. Partus est peccatum, sed concupiscentia non parit, nisi conceperit, non concipit, nisi illexerit, hoc est ad malum perpetrandum obtinuerit voluntatis assensum.* In præcepto non concupisces, Deus non dicit : cave, ne habeas motus passiones aut imaginationes ad malum. Hoc enim pro statim hujus vitæ est impossibile, sed dicit, cave, ne immoreris, & tentationi in delectationem turpem consentias. Et hinc 1. Pet. 5. dicitur adversarium circumire ut leonem rugientem, quærentem quem devoret. *Cui NB. resistite fortes in fide.* In universum demum sciendum est, peccati nomen in S. Script. quadruplici modo accipi. 1. Pro causa & occasione peccati. Sic Deut. 9. & Os. 10. *Idola peccata nominantur.* 2. Pro pœna peccatis debita. Sic 1. Pet. 2. dicitur de Christo : *Peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum,* id est pœnam peccatis nostris debitam, & hoc duplici modo concupiscentia etiam peccatum dicitur. 3. Pro Sacrificio, quod offerebatur pro peccatis. Sic Os. 4. dicitur : *Peccata*
E 4 *populi*

populi mei comedent, hoc est oblata pro peccatis, & eo modo Paulus 2. Cor. 5. vocat Christum Peccatum, dum dicit: *Eum, qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit.* 4. Denique & ut plurimum peccatum denotat culpam & iniquitatem, qua si homines semper contaminati sunt. Quomodo tot in v. & n. testamento vocantur à Deo justii? quomodo, ut bene notat Ambrosius c. 1. in Lucam sic *Deus dilexit Ecclesiam, ut exhibeat ipsam non habentem maculam aut rugam, sed ut sit sancta & immaculata.*

sto.

De operibus bonis, præceptis & non præceptis, & supererogatoriis, ac fiducia in bonis simul operibus locanda, & non in sola fide.

IRident Calvinistæ aliique cum Lutero Hæretici, quòd fiduciam Catholici ponant in bonis suis operibus, aut jactent se facere plus pro Deo quàm teneantur, oggeruntque illud Luc. 17. debere omnes dicere, etiamsi morem gesserint jussis divinis, *Servi inutiles sumus, quòd debuimus facere, fecimus.* Sed hem! si ergo ibi velit Christus, ut dicamus fecisse nos, quòd debuimus. Ergo præcepta ejus non sunt observatu impossibilia. Quòd si jam quis Catholicus cum Pharisæo illo gloriatur palam de operibus suis bonis, v. g. eleëmofynis, aliosque ideo in corde suo despiciat magis contentus exteriore bono-

honorum operum apparentium cortice, quam nucleo genuinæ humilitatis, intentionis, & erga Deum caritatis. Jam utique ipse cum eodem Pharisæo in extremo etiam iudicii die à Deo & hominibus exhibebitur. Si verò in humilitate cordis sui, ut jam dixi, Deo ex amore erga ipsum offerat opera bona sive præcepta sive non præcepta, v. g. jeunium, castigationem corporis, eleëmofynam voluntariam, jam dicet ei Christus illud Matth. 25. *Euge serve bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multate constituam.* Huc quoque facit illud 2. Timoth. 2. *Si quis emundaverit se ab istis [errore in fide principiis, & discedat ab iniquitate] erit vas in honorem sanctificatum & utile Domino, & sectetur, ut ibid. pergit Paulus, justitiam, fidem, caritatem, pacem de corde puro.* Et quid miseri Hæretici oculos veritati occluditis in meridie vel pleno solis lumine? Scripturam semper in clamat, & nullus est error vester, qui non ex Script. prosternatur. Si opera bona non præcepta, sed superogataria negatis dari posse. Dicite amabo, an ex Script. probare potestis? quòd sub peccato semper præceptum sit invisere infirmos incarceratos, potum dare sitienti, cibum famelico, nudo vestem, hospitium peregrino, & tamen in extremo die iudicii juxta illud Matth. 25. à v. 34. dicet Christus: *Venite benedicti Patris mei, & possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi. Esurivi enim, & dedistis mihi manducare, sitivi & dedistis mihi bibere, hospes eram, & collegistis me, nudus &*

cooperuistis me, infirmus & visitastis me, in carcere eram, & venistis ad me. Non quidem ego eram talis in persona, sed quod *fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis.* Ecce quomodo bona opera & praecepta, & supererogatoria in aeternum compenset Deus, & eorum omissionem dum praecepta sunt (sicut obligatur, qui potest valde indigenti nec vitam suam sine ejusmodi ope sustentare valenti succurrere) poenam infernali puniat, ut ulterius hoc cap. videre est. Hic per parenthesin advertendum, quam manifestè falsum sit fidem solam sufficere, & fiduciam in Christi meritis sine bonis operibus. Sed revertamur ad opera supererogatoria bona sive non praecepta, quod talia dentur, & Deo grata sint, patet manifestè ex 1. Cor. 7. *De Virginibus praeceptum non habeo, consilium autem do* (plura adferentur infra, ubi de votis religiosorum & Consiliis Evang. agetur) Item ex Act. 5, ubi Petrus dicit Ananiae: *Nonne manens tibi manebat* (scilicet pecunia ex agro vendito ad vivendum in communitate fidelium inde alendorum) *& venundatum in tua erat potestate?* quia non erat tibi praecepta extraditio istius pecuniae, quia verò mentitus est, quod Spiritus S. prohibet, ideo subitanèa morte ipse cum uxore punitus est.

Jam quod fiduciam in operibus bonis collocandam concernit, sciendum est, quod eam primariè Catholici utique ponant in meritis Christi. Vi quorum unà cum ejus gratia opera bona, sive praecepta sive non praecepta sunt
meri-

meritoria, sed quia sic fiunt meritoria; hinc etiam exinde in iis tanquam per gratiam Dei factis, & quibus aeterna à Deo promissa sunt præmia, iusta ponitur fiducia. Hinc Tob. 4. dicitur; *Fiducia magna erit coram Domino Deo Eleemosynam omnibus facientibus eam.* Et Paulus ad Hebr. 10. fideliter asserit: *Vinctis compassi estis, & rapinam bonorum vestrorum cum gaudio (ecce plus quam præceptum est) suscepistis, cognoscetes vos habere meliorem & manentem substantiam;* (ecce spes promissi præmii) *Nolite itaque amittere NB. confidentiam vestram, qua magnam habet remunerationem.* Ex his denuò patet fidem cum fiducia in Christi meritis non requiri tantum à Deo, sed etiam bona opera. Ipsi, qui Lutheranos & Calvinistas se vocant, suorum Magistrorum errores exercitè damnant. Dum multas imprimis eleemosynas aliaque opera bona moralia faciunt, & quoad hoc Catholicos confundunt privati. Regentes verò & Principes eorum publicis diplomatibus pœnitentiam à viis malis, aliaque bona opera præcipiunt. Nolentes tamen admittere Catholicorum quoad hæc doctrinam sanam ac veram esse, criminantur eos nimium bonis suis operibus deferre. Ea non esse sic, ut Catholici dicunt, necessaria. Cum abundè pro nobis satisfecerit Christus, requiri tantum tanquam conditionem &c. sed quorsum ista omnia? sic requiruntur merita Christi primariò; quòd sine iis satisfactio condigna divinæ iustitiæ nullatenus fieri potuerit. Sic debent influere in nostra bona opera, ut

sine illis nullatenus vitæ æternæ sint meritoria. Sic Christus pro nobis abundè satisfecit, ut nos emplastrum ex ab ipso factum vulneribus nostris per peccata inflictis per genuinam contritionem debeamus applicare, & bonis operibus per ipsum dignificatis cælum mereri. Hæc utique est conditio necessaria, hinc Luc. 3, dicitur: *Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum*, NB. non dicitur, quia credidit, sed quia dilexit multum. Plures crediderunt in Christum, *Ex Principibus multi crediderunt in eum*, non tamen salvati sunt, quia volebant ex respectu humano ei adherere, ut è Synagoga non eicerentur Joan. 12. Defectu bonorum operum dicit Christus multis: *Nescio vos*, licet se dicant prophetasse, & mira patrasse in nomine ejus. August. l. de fide & operibus c. 14, ait: quia hæc opinio ex Ep. scilicet Pauli (in qua dixerat opera non requiri legis scilicet Judaicæ de circumcissione aliisque cæremoniis, sed per fidem in Christum justificari hominem) male intellectâ de sufficientia solius fidei tunc fuerat exorta: hinc aliæ Apostolicæ litteræ Petri, Joannis, Jacobi, Judæ necessitatem bonorum operum, fidemque sine iis nihil esse ostenderunt. Per hoc autem quod eas stramineas esse convitiætur Lutherus, non evincit non esse Canonicas aut verbum Dei; sicut nec opera bona non esse necessaria, per hoc evincunt Sectariis quod ipsi auctoritate propriâ addiderint to solas, quando in Script. dicitur: quod *Fides justificet*. Apostolus longum omninò sermonem quinque

totis in Ep. ad Galatas capitibus contra eos habet, qui Christianæ fidei componere nitebantur circumcissionem, aliaque in lege Judaica præscripta. Et hæc opera antiquæ legis non tantum non ad salutem requiri affirmat, sed & non habiturum partem in Christo, si quis eam cum Christianâ lege velit componi debere. Hoc clarè patet ex c. v. ad Gal. à v. 2. ubi dicit: *Ecce ego Paulus dico vobis, quoniam si circumcidamini, Christus vobis nihil proderit, in Christo JESU (quia figurâ præsentem figurato cessat) neque circumcisio aliquid valet, neque præputium, sed fides, quæ NB. per caritatem operatur.* Sic etiam ad Rom. 3. Paulus dicit: *Arbitramur justificari hominem per fidem sine operibus legis.* Sed quòd tantum intelligat opera legis antiquæ, requirat autem opera in lege Christi præcepta, patet manifestè ex toto cap. 13tio Ep. 1. ad Cor. ubi fidem, spem, caritatem, & ad caritatem requisita ita dicit esse ad salutem necessaria; ut sine his dicat non juvare fidem etiam tantam, ut vi ejus quis montes transferat, aut tradat corpus suum, ut ardeat. Et quid multa? nonne Christus expressè dicit: *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata.* Lutherus, Calvinus, eorumque tum affectæ tum adversarii, Hæretici tamen solam Scripturam semper inclamantes de suo critirio nova producunt mysteria de fide tenenda, dicuntque hominem non justificari per fidem dogmaticam aut miraculorum operatricem, sed per *fidem fiducialem, & hanc specialem non generalem tantum.* Sed quid est hæc fides? an est actus

intellectus tantum? si tantum actus intellectus est [prout verè ac propriè actus fidei in Scriptis sumitur, dum dicitur esse *sperandarum substantiarum*, & *argumentum rerum non apparentium*, sive assensus iis præstitus ob auctoritatem Dei dicentis] jam non potest simul dici esse fiducialis, quia fiducia saltem partialiter spectat ad voluntatem, & sic præter actum fidei requiritur aliquis actus bonus voluntatis, adeoque fides sola non justificat. Quæ non potest non esse nisi purus actus intellectus, quia si fides simul includat spem aut fiduciam, jam malè Scriptura diceret *tria hæc* [inter se scilicet distincta] *fides, spes, charitas*. Si dicis, ut ut sit, justificari saltem hominem per fidem quatenus actus intellectus est, si adjunctam habeat fiduciam in meritis Christi, & hinc in Catechismo Heidelbergensi dici; quòd credens in Christum & fiduciam ponens in ejus meritis, qui abundè pro nobis satisfecit, æquè à peccatis omnibus mundetur, & innocens sit, ac infans per baptismum ab originali mundatur peccato & justificatur, R. Quomodo vos prædicantes decipitis ignorantem populum tam noxiam inspirando fiduciam? ut nec contritionem, nec alia opera bona ulterius judicet esse necessaria. Nunquid ista specialis fides fiducialis actum intellectus & fiduciæ, qui est actus voluntatis, includens deberet esse supernaturalis? cui autem certum esse potest? quòd actum supernaturalem elicerit. Quomodo ergo potestis miserum populum tam securum reddere? maximè cum hoc prin-

principium, quòd sufficiat ad salutem credere, & fiduciam ponere in meritis Christi, viam pandat ad ulteriora scelera patranda, & non ad patrata detestanda & dignè expianda. Certè vestri Magistratus plectentes scelera infami morte & diris suppliciis non sunt contenti, quòd ad furcam damnatus dicat se credere, & fiduciam habere in meritis Christi. Et si alicui vitam condonarent, non alteri id facerent, quàm quem judicarent verè abominari delicta sua patrata, ea desistere ex animo ità quidem, ut prudens, & quasi moraliter certum de eo formari possit iudicium, eum delicta ejusmodi sive furti sive latrocinii non ampliùs perpetraturum. Quare ergo ò seductores populi non ostenditis illi meliorem modum, quomodo Deum infinita Majestatis sceleribus, pro quibus æternas minitatus est pœnas, offensum placare debeat? cur continuò contra vestram propriam conscientiam, si aliquid rationis habetis, & aliquo modo tam in veteri quàm novo testamento versati estis, oggeritis populo textus hos aut similes: *Qui credunt in Christum, accipient remissionem peccatorum. Act. 10. In Christo omnis, qui credit, justificatur. Act. 13.* Scitis enim non omnia ad salutem necessaria haberi in uno vel altero præcisè Scripturæ loco, scitis per hoc Scripturam non excludere bona opera, quod in uno vel altero loco expressam de iis mentionem non faciat. Scitis in S. Scripturæ locis plurimis expressè requiri caritatem, pœnitentiam, bona opera juxta illud: *Qui non diligit, manet in morte.*

112 *Pars secunda de elevatione*
morte. Joan. 3. Item Si Spiritu facta carnis
mortificaveritis, vivetis. Rom. 8. Item Remit-
tuntur ei peccata multa, quoniam dilexit mul-
tum. Luc. 7. Ecce causalem, cur Deus remit-
tat peccata. Dum credidit Abraham Deo, &
reputatum est ei ad justitiam, non credidit remis-
sa sibi esse peccata, de quo hic loci quæstio; &
ibi non fuerat sermo, sed quòd habiturus esset
hæredem; & quia in spem contra spem credi-
dit ipso & uxore ejus sene, sive quia pia affectio
voluntati intellectum induxit ad cœcè & firmis-
simè credendum Deo revelanti contra omne id,
quod persuadere intellectui posset id non futu-
rum, hinc hæc bona ejus voluntas ei reputata
est ad justitiam. Utinam similes pias affectio-
nes voluntatis haberent Ministelli, sic & se &
populum inducerent ad credendum ea, quæ
credenda proponit universalis Mater Ecclesia,
& in specie prædicarent pœnitentiam & fidem
vivam, & practicam, quæ includit bona opera,
sicut Paulus prædicavit Corinthiis dicens 2. Cor.
c. 7. Gaudeo, non quia contristati estis, sed quia
contristati estis ad pœnitentiam, secundum Deum,
quæ enim secundum Deum tristitia est, pœniten-
tiam in salutem stabilem operatur. Sed de his
plus quàm satis. Ingenuo cuilibet salutemque
suam amanti inhæreat illud Greg. hom. 29. in
Ev. Fortasse quis apud semetipsum dicat, ego jam
credidi, salvus ero. Verum dicit, si fidem operi-
bis tenet, vera etenim fides est, quæ in hoc, quòd
verbis dicit, moribus non contradicit. Hinc est
enim, quòd de quibusdam falsis fidelibus Paulus
dicit,

dicit, qui confitentur se nosse Deum, factis autem negant.

§. 2us.

*Homines variarum aetatum utriusque sexus.
Infantes.*

EX ore infantium & lactentium perfecisti laudem. Pl. 8. Nisi efficiamini sicut parvuli (humilitate & simplicitate) non intrabitis in regnum caelorum. Matth. 18. Qui susceperit unum parvulum talem in nomine meo, me suscipit, qui autem scandalizaverit unum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei, ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris. Ibid. Collige, quid meriti habeas ex instructione bona parvulorum, & quam severas habeas Deo reddendas rationes ex eorum seductione. *Malitia parvuli estote.* 1. Cor. 14. *Puer eram ingeniosus, & sortitus sum animam bonam, & cum essem magis bonus, veni ad corpus incoinquinatum.* Sap. 8. Quanta felicitas hominis unius respectu alterius minus felicem indolem sortiti! *Relinquitte infantiam, & vivite, & ambulate per vias prudentia.* Prov. 9. *Cum essem parvulus, loquebar ut parvulus, sapiebam ut parvulus, cogitabam ut parvulus; quando autem factus sum vir, evacuavi, quae erant parvuli.* 1. Cor. 13. Talis debet esse progressus respectu perfectionis in religioso. An jam potes dicere, quod

quòd in virtute à novitiatu creveris? vel an multum est, te in primo fervore perseverâsse? & an non pessimum, nec ullatenus coram Deo excusabile, ab eo te descivisse?

Adolescentes, Juvenes,

Flli, à juventute excipe doctrinam, & usque ad canos invenies sapientiam. Eccl. 6. Adolescens loquere in tua causa vix. Si bis interrogatus fueris, habeat caput responsum tuum. In multis esto quasi inscius, & audi tacens, simul & quarens. In medio magnatorum non presumas, & ubi sunt senes, non multum loquaris. Eccl. 32. Benè observanda hæc homini juniori documenta, qui se se doctum, ingeniosum esse putat, & ad fastidium prudentiorum loquaculus est. Cùm esset junior omnibus, nihil tamen puerile gessit in opere. Tob. 1. Hæc magna laus adolescentis: Fili sine consilio nihil facies. Eccl. 32. Sensus & cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescentia sua. Gen. 8. Hinc & adolescentis & ejus gubernatori contra nitendum. In quo corrigit adolescentior viam suam? in custodiendo sermones tuos. Pl. 118. Tria sunt difficilia mihi, & quartum penitus ignoro, viam aquilæ in caelo, viam colubri super petram, & viam maris in medio mari, & viam viri in adolescentia sua. Prov. 30. Hoc quidem in sensu mystico applicatur Christo, sed in sensu literali verum est de quolibet adolescente utriusque sexûs. Et hinc ora Deum sæpè, ut tuæ curæ commissos præservet
ab

ab occasionibus, in quibus prævidit eos fore infelices: & pete, ut iis det gratiam congruam perveniendi ad statum, in quo salvabuntur. Reflecte etiam ad pericula, in quibus tu ipse in tali ætate fuisti, & age Deo gratias; quod in & à tam multis adhuc sis præservatus.

Puella.

TU scis Domine, (ajebat Sara) quia nunquam concupivi virum, & mundam servavi animam meam ab omni concupiscentia. Nunquam cum ludentibus (lascivè) miscui me, neque cum his, qui in levitate ambulant, participem me præbui, virum autem cum timore tuo, non cum libidine mea consensu suscipere. Tob. 3. Felix puella, quæ idem coram Deo contestari potest. Hac fuit iniquitas Sodoma, superbia, saturitas panis & abundantia, & otium ipsius & filiarum ejus. Ezech. 16. Hoc adhuc multas facit puellas lascivas.

Mulieres.

Qui invenit mulierem bonam, invenit bonum, & hauriet jucunditatem à Domino. Prov. 18. Inveni amariorum morte mulierem, qua laqueus venatorum est, & sagena cor ejus, vincula sunt manus illius, qui placet Deo, effugiet illam, qui autem peccator est, capietur ab illa. Ecce hoc inveni unum (scilicet, quod jam dixi de illecebris mulierum) & alterum, ut invenirem rationem (cur scilicet difficilius sit probam & prudentem

116 *Partis secunda de elevatione*
dentem mulierem; quam virum invenire } non
inveni. Virum de mille unum reperi, mulierem
ex omnibus non inveni. Eccl. 7. Interpretes pu-
tant, Salomonem alludere ad 700. uxores &
300. concubinas suas, & nullam invenisse in
his 1000. bonam. Ab una muliere Eva omne
malum, ab una Maria omne bonum. Integra
regna conversa & perversa sunt per mulieres
conversis & perversis Regibus. Duos homines
iterum recepit paradysus, vel ideo tutos, quod
absit jam mulier.

Adam, Sampsonem, Davidem, Loth, Sa-
lomonem

Fœmina decept: quis modò tutus erit.
Jure & ideo lex à Christo lata (dicebat quidam)
vocatur lex gratiæ; quod non nisi unam ducere
uxorem præceperit, adeoque à pluribus cruci-
bus domesticis hominem liberarit. In Genea-
logia Christi Scriptura non meminit sanctarum
mulierum, sed alicujus turpitudinis labe insi-
gnium: Thamar, Rachab, Ruth, Bethsabee.
Ut, qui propter peccatores venerat, de peccatori-
bus nascens, in se omnium peccata delere velle de-
monstraret. Ita SS. Ambros. & Chrysost.

Viri.

Vir consilii non disperdet intelligentiam. Eccl.
32. Virum sanguinum & dolosum abomina-
bitur Dominus. Pl. 5. Bonum est viro, cum por-
taverit iugum ab adolescentia sua. Thren. 3.
In adolescentia innocente factus religiosus,
vel

vel in sæculo in timore Dei semper confortatus,
Vir amabilis ad societatem magis amicus erit,
quàm frater. Prov. 18. Beatus vir, qui non
abit in consilio impiorum, & in via peccatorum
non stetit, & in cathedra pestilentia non sedit (ab-
ductus erroneis principiis, sive in fide, sive in
moribus) sed in lege Domini voluntas ejus, & in
lege ejus meditabitur die ac nocte: & erit tan-
quam lignum, quod plantatum est secus decursus
aquarum, quod fructum suum dabit in tempore
suo, & folium ejus non defluet, & omnia, quacun-
que faciet, prosperabuntur. Non sic impii, non
sic; sed tanquam pulvis, quem projicit ventus à
facie terra. P. 1. Hoc in gratiam virorum
fusiùs adducitur, qui genuinum virile pectus
habent, nec lenociniis nec adversis enervan-
dum. Melior est iniquitas viri, quàm mulier
benefaciens. Eccl. 42. i. e. Magis tibi proderit,
vel minùs nocebit injusta vexatio per virum il-
lata, quàm blanditiæ mulieris ignem concupi-
scientiæ in te succendentis. Sic enim (ut in
contextu sequitur) confundet in opprobrium,
præcipitans in pudendam infamiam fornicatio-
nis & adulterii. Mulier enim, ut est in prover-
bio, cui benefacit, ei se prostituit.

Senes.

Non spernes hominem in senectute sua: quo-
niam ex nobis senescunt. Eccl. 8. Non te
prætereat narratio seniorum, ipsi enim didicerunt
à patribus suis. Ab ipsis disces intellectum, &
in

in tempore necessitatis dare responsum. Ibid. Tres species odit anima mea: pauperem superbum, & divitem mendacem, & senem fatuum, & insensatum. Eccl. 25. Egressa est iniquitas de Babylone à senioribus iudicibus. Dan. 13. Exaltent eum in Ecclesia plebis, & in cathedra Seniorum laudent eum. Pl. 106. Senes, ut sobrii sint pudici, prudentes, sani in fide, in dilectione, in patientia. Tit. c. 2. Ne projicias me in tempore senectutis, cum defecerit virtus mea, ne derelinquas me. Pl. 70. Tunc enim ob deficientes vires mentis tuo auxilio indigebo. Senectus venerabilis non diuturna, neque annorum numero computata. *Ætas senectutis vita immaculata.* Sap. 7. Habent senes insigne exemplar in Elezaro Nonagenario 1. 2. Machab. c. 6. quod totum meretur legi.

§. 3tius.

Boni, Mali, Hostes, Consanguinei, & diverse fortune.

Boni.

BEati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini. Beati, qui scrutantur testimonia eius, in toto corde exquirunt eum. Pl. 118. Hec est generatio querentium eum, querentium faciem Dei Jacob. Pl. 23. Filii Sanctorum sumus, & vitam illam expectamus, quam Deus daturus est his, qui fidem suam nunquam mutant ab eo. Tob. 2. Justus ut palma florebit, sicut cedrus Libani multiplicabitur. Pl. 91. *Junior*

fuit

fui, etenim senui, & non vidi justum derelictum, nec semen ejus querens panem. Totà die miseratur & commodat, & semen illius in benedictione erit. Pl. 36. Hi sunt viri misericordia, quorum justitia oblivionem non acceperunt. Cum semine eorum permanent bona. Hereditas sancta nepotes eorum, & in testamentis stetit semen eorum, & filii eorum propter eum in aeternum manent. Generatio eorum & gloria eorum non derelinquetur, laudem eorum annuntiet omnis Ecclesia Sanctorum. Eccl. 44. Melius est modicum iusto [qui non accipit corruptiones] super divitias peccatorum multas Pl. 36. Cum Sancto sanctus eris, & eum viro innocente innocens eris, & cum electo electus eris, & cum perverso perverteris. Pl. 17. Qui thesauro sapientiae divinae usi sunt, participes facti sunt amicitiae Dei propter discipline dona commendati. Sap. 7.

Mali in genere.

Iniquos odio habui, & legem tuam dilexi. Declinate à me maligni, & scrutabor mandata Dei mei. Omnem viam iniquam odio habui. Tabescere me fecit zelus meus, quia obliti sunt verba tua inimici tui. Longè à peccatoribus salus, quia justificationes tuas non exquisiverunt. Pl. 118. Perfecto odio (cadente in scelera, non in personas) oderam illos, & inimici facti sunt mihi. Pl. 138. Ob monita mea exacerbati. Si praecipuus fuerit homo in delicto; Vos, qui spirituales estis, hujusmodi instruite in spiritu lenitatis: consi-

considerans te ipsum, ne & tu tenteris. Gal. 5.
 Gens absque consilio est & sine prudentia, utinam
 saperent & intelligerent, & novissima providerent.
 Deut. 32. Deficiant peccatores à terra, & iniqui,
 ut non sint. Pl. 103. Docebo iniquos vias tuas, &
 impii ad te convertentur. Pl. 50. Non resurgent
 impii in iudicio, neque peccatores cum consilio iu-
 storum. Pl. 1. NB. Non dicitur simplicitèr
 eos non resurgere; sed non resurgere cum iu-
 stis, sive stare à parte illorum, nec aufuros con-
 tra eos erigere caput, quos in vita hac habue-
 rant in derisum, & in similitudinem improperii.
 Sap. 5. Si iustus vix salvabitur, impius & pecca-
 tor ubi apparebunt. 2. Pet. 4. Nihil est terribi-
 lius peccatore in agone desperante, juxta illud
 Pl. 111. Peccator videbit, & irascetur: dentibus
 suis fremet & tabescet, desiderium peccatorum pe-
 ribit. Dum audis lapsum alicujus, dole, &
 Deo age gratias, quòd te præservaverit, vel è
 statu peccati eduxerit. Cum ceciderim, non sum
 collisus, quia Dominus suppositus manum suam.
 Pl. 36. Qui stat, videat ne cadat. 1. Cor. 10.
 Nisi quia Dominus adjuvit me, paulò minùs habi-
 tasset in inferno anima mea. Pl. 93.

Mali in specie.

Gentiles, Hæretici.

Illuminare his, qui in tenebris & umbra mor-
 tis sedent ad dirigendos pedes in viam paci-
 Cant. Zachar. Si quis aliter docet, & non ac-
 quiescit sanis sermonibus Domini nostri Jesu Christi

(v. B.)

(v.g. his: si vis ad vitam ingredi, serva mandata)
 & ei qua secundum pietatem est doctrina [v. g. de
 consiliis Evang. bonis operibus] *superbus est ni-*
hil sciens, sed languens circa quaestiones & rugnas
verborum. 1. Tim. 6. Tales inutiles quaestiones
 sæpè adverti formari ab Hæretico argumentis
 solidis presso. Sicut autem mille ex Ecclesiasti-
 eis & religiosis facili modo refutant impia Lu-
 theri, Calvini dogmata; ità modicè doctus esset
 Theologus, qui non posset hæresin aliquam
 protrudere, si Ecclesiæ & primogeniæ se nolit
 subicere doctrinæ, sed suæ inhæreat superbiæ
 ac pertinaciæ citando pro se hunc vel illum tex-
 tum Scripturæ. *Etiam Diabolus*, ut benè ad-
 vertit S. Hieron. *pro se citavit Scripturam*, dum
 voluit, ut Christus super pinnam templi con-
 stitutus se deorsum præcipitaret. Luc. 4. *Et ego*,
pergit Hieron. si Ecclesiam audire nolim, dicam
non esse fidelem, qui portat sacculum calceamenta
duas tunicas, aut aliquem in via salutat. Ideo
 Apostolus Act. 15. præcipiebat custodire præ-
 cepta Apostolorum & Seniorum, & ad Hebr.
 13. monet *doctrinis variis ac peregrinis* ne abdu-
 ci nos patiamur, & ad Gal. 5. universim illis di-
 cit anathema, qui prædicaverit aliquid contra-
 rium illis, *qua ipse non tantum NB. verbo scri-*
pro tradiderat, sed & qua ipse evangelizaverat,
 & 2. Tim. 2. dicit de Hæreticis: *Sermo eorum*
ut cancer serpit, ex quibus est Hymeneus & Phi-
letus, qui à veritate exciderunt, facti Hæretici
& alios pervertentes. Et ad Titum c. 3. v. 10.
 idem Apostolus dicit: *Hæreticum hominem post*

unam & secundam correptionem devota, sciens quia subversus est, qui ejusmodi est. S. Joannes Evangelista & Apostolus, quem diligebat Jesus, Ep. 2. v. 10. dicit: Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam [scilicet Christi ab ipso & Apostolis aliis prædicatam] non affert; nolite recipere eum in domum, nec ave ei dixeritis, qui enim dicit illi ave, communicat operibus ejus malignis.

Queres quomodo hoc intelligendum sit ab Apostolo aded mansueto, benigno, & qui nil aliud quam dilectionem proximi continuo instillabat, & defectis ob eandem semper adhortationem discipulis dixit dignam Joanne sententiam, satis esse, sive impletam esse legem Christi, si hoc fiat. R. S. Joannes interdicat commercium omne cum Hæreticis hæreseos NB. spargendæ adventantibus, & vetat ne salutando aut eos hospitio excipiendo videamur illis favere, applaudere & cooperari. Sicut peccaret, qui meretricentem, furem aut latronem sciens volensque exciperet, eumque foveret. Alioqui seculari periculo perversionis seu tui seu aliorum, & semoto scandalo non vetatur jure divino vel naturæ communicatio cum Hæreticis præsertim, si necessitas, humanitas cadens in honestum & Deum timentem virum, vel pietas vel gravis utilitas, eam suadeat.

Cum Paulus 1. Cor. 11. v. 19. dicat: Oportet hæreses esse. Queres, quomodo hoc intelligendum sit. R. To oportet intelligendum est non de necessitate absoluta, sed ex hypothese. Sensus ergo est, eam non posse non esse spectati
hu

humanâ infirmitate, inconstantia, superbiâ & pruritu ac pronitate in novitates, quali laborabant Corinthii in schismata & dissensiones proni in specie quoad locum, tempus convivas ratione sumptionis Eucharistiæ. De qua materia hic agit Paulus, hinc addit: *Ut & qui probati sunt* [probi, firmi, solidi,] *manifesti fiant in vobis,* v. g. pauperes Corinthii, hi enim à divitibus exclusi & contempti idque æquanimiter ferentes probantur constantes & patientes esse. Teste August. l. 1. in gen. contra Manichæos c. 1. & lib. de vera religione c. 8. sub hypothese humane inconstantie & malitie oportet esse hæreses, & Deus illas permittit. *1mò.* Ut boni per suam constantiam manifestentur, eorumque augeantur merita, factor verò hæreticæ pravitatis absensus clariùs paulatim se ipsum prodat. *2dò.* Ut ignorantia ab Ecclesia procul facessat, quia hæreses de somno profundo pigritie ad laborem, ad legendam Scripturam, indagandas Ecclesiæ veræ notas ex SS. PP. & DD. excitant. Hoc tempore Lutheri ad oculum patuit, prò qualis tunc ignorantia & pigritia! & qualis non multos intra annos insequentes doctrina omnigenaque scientia in orbem introducta! sic divinæ semper providentiæ proprium est ex mortifero veneno præstantissimum extrahere antidotum.

Bacchantes ebriosi.

Edit populus manducare & bibere, & surrexerunt ludere, & ira Dei ascendit super eos.

Pl. 77. *Va vobis, qui ridetis nunc, quia lugebitis & flebitis.* Luc. 6. *Esca ventri & venter escis; Deus autem & hunc & has destruet.* 1. Cor. 6. *Multi ambulant, quos saepe dicebam vobis inimicos Crucis Christi, quorum finis interitus, quorum Deus venter est, & gloria in confusione eorum, qui terrena sapiunt, nostra autem conversatio in caelis est.* Philip. 3. *Qui diligit epulas, in egestate erit, qui amat vinum & pingua, non ditabitur.* Pro. 21. *Nec temporaliter, nec spiritualiter. Noli esse in convivio potatorum, nec in commessationibus eorum: quia vacantes potibus, & dantes symbola consumerunt.* Pro. 23. *Cui va? & cuius patri va? cui rixae? cui foveae? cui sine causa vulnera? nonne his qui commorantur in vino, & stident calicibus epotandis?* Pro. 23. *Absorpsi sunt à vino, erraverunt in ebrietate, nescierunt videntem (memoriae Dei obliti) ignoraverunt iudicium. Mensa repleta sunt vomitu, sordiumque, ita, ut non esset ultra locus.* Il. 28 *Luxuriosos vinum, & tumultuosa ebrietas. Quicunque his delectatur, non erit sapiens.* Pro. 20.

Luxuriosi.

Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt. Job. 21. *Risus dolori miscetur, & extrema gaudii luctus occupat.* Pro. 14. *Desperantes semetipsos tradiderunt impudicitiae in operationem immunditiae omnis.* Ephel. 4. *Horrendum est, quam fiat lapsus ex una sorditiae in alteram, quasi desperando, & re-
nedia omnia respuendo.* Blas.

Blasphemi.

Cogitaverunt, & locuti sunt nequitiam. Posuerunt in calum os suum [blasphemando] & dixerunt quomodo scit Deus? & si est scientia in excelsis. Pl. 72. Nolite extollere in altum cornu vestrum. Nolite loqui adversus Deum iniquitatem; quia neque ab oriente, neque ab occidente, neque à desertis montibus (effugium ab ipso) quoniam Deus Judex est. Pl. 74. In campo & freno maxillas eorum constringe, qui non approximant ad te. Pl. 31.

Nugivenduli, Vani.

Non est in ore eorum veritas, & cor eorum vanum est. Pl. 5. Non sedi cum concilio vanitatis. Pl. 25. Narraverunt mihi iniqui fabulationes, sed non ut lex tua. Pl. 118. Defecerunt in vanitate dies eorum, & anni eorum cum festinatione. Pl. 77. Filii hominum usquequo gravi corde! ut quid diligitis vanitatem, & queritis mendacium. Pl. 4. Beatus vir, cujus est nomen Domini spes ejus, & non respexit in vanitates & insanias falsas. Pl. 39.

Fraudenti, Adulatores.

Disperdat Dominus universa labia dolosa & linguam magniloquam. Pl. 4. Molliti sunt sermones ejus super oleum, & ipsi sunt jacula. Pl.

54. *Qui, quod novit, loquitur, index justitia est, qui autem mentitur, testis est fraudulentus.* Prov. 12. *Erubescant impii, & deducantur in infernum. Muta fiant labia dolosa.* Pl. 30. *Odisti observantes supervacue.* Pl. 34. *Fraudulenti sua propriâ sæpè capiuntur vel irretiuntur astutiâ. In laqueo isto, quem absconderunt, comprehensus est pes eorum.* Pl. 9. *Hoc illi sciunt, qui capti sunt reti, quo alios voluerunt involvere. Meliora sunt vulnera diligentis, quam oscula odientis.* Pl. 27. *Fraude ne quidem res bona urgenda. Nunquid Deus indiget vestro mendacio? aut placebit ei, quem celare nihil potest, aut decipietur ut homo vestris fraudulentis.* Job. 13. *Demum quid juvat te homo pseudopolitice vim & vires tuas ponens in complimentis sive completis mendaciis. Si videaris vir honestus sincerus huic illi benevolus, & in extremo die coram omnibus appareas mendax fraudulentus, & ideo omnes te exhibilent & execrentur, an hoc non cordi ducis stulte?*

Rixosi, Vindictivè.

E *fice derisorem, & exhibit cum eo iurgium. cessabuntque causa & contumelia.* Prov. 22. *Sic quidam superior religiosus jubebat statim exire ex cubiculo rixas inchoantem, ad quod ad caritatem magis fovendam conventum erat. Contritio & infelicitas in viis eorum, & viam pacis non cognoverunt.* Pl. 13. *Qui vindicari vult, à Domino inveniet vindictam, homo homini reser-*

vat iram, & à Deo querit medelam. In hominem similem sibi non habet misericordiam, & de peccatis suis deprecatur. Memorare timorem Dei, & non irascaris proximo. Abstine te à lite, & minues peccata. Eccl. 28. Domine quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei usque septies? dixit illi Iesus, non dico tibi septies sed usque septuagies septies. Matth. 18. Vide ibidem parabolam de servo non condonante conservo, & videbis semper condonandum proximo, nec vindictam ex odio erga inimici personam sumendam. Noli esse amicus homini iracundo, neque ambules cum viro furioso, ne forte discas semitas ejus & sumas scandalum (seducaris ad idem) anima tua. Prov. 22.

Hostes Consanguinei.

Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos, ut filii sitis patris vestri, qui incalis est, qui solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super justos & injustos. Matth. 5. Noli dicere per te diligere plus præcipi, quam humana natura patiatur. Nam sciendum est Christum non impossibilia præcipere, sed perfecta à Davide, Stephano, Paulo, &c. Ita Hieron. cum ergo ab actu bonasit argumentatio ad potentiam, in his & aliis præceptis difficilioribus teste S. Script. ab hominibus cum Dei gratia impletis, iterum confundantur Hæretici dicentes ea servatu esse impossibilia. Verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos, & lingua Eucharis in bono homine abundat. Eccl. 6.

Sicut Dei providentia ad conservationem & defensionem humani generis vinculum sanguinis posuit, ita tam benè lethale odium inter consanguineos fraternaue odia, quàm inordinatus affectus erga carnem & sanguinem origo est multiplicis mali. Et sicut dicit Christus ad consilia Evangelica sequenda vocato, *qui amat patrem aut matrem plus quàm me, non est me dignus.* Matth. 10. Ita & ibid. dicit parentibus pro solatio suo, vel familiæ ut sibi imaginantur bono, impredientibus proles capaces aut pulchras à statu religioso, & defectuosas Deo in religione obtrudentibus, *qui amat filium aut filiam super me, non est me dignus.*

Avari.

Non est satiatus venter ejus, cum habuerit omnia, que concupierit, possidere non poterit. Job. 20. Tam deest avaro, quod habet, quàm quod non habet. *Thesaurizat, & ignorat, cui congregabit ea.* Pl. 38. *Nolite sperare in iniquitate, & rapinas nolite concupiscere. Divitiæ si affluant, nolite cor apponere.* Pl. 61. Nihil est iniquius quàm amare pecuniam; hic enim & animam suam venalem habet, avaro nihil est sceleratius. Eccl. 10. *Omnis homo qui comedit & bibit, & videt bonum de labore suo, hoc donum Dei est.* Eccl. 3. Sicut revera maledictio est, quando avarus nec pro se, nec pro alio emolumentum aut commodum habet ex sua substantia, & nec ex amore erga Deum, vel ob satisfactionem pro pec-

peccatis suis præstandam, sed purè ex avaritia re-
ditibus suis non utitur, & alieni postmodum
comedunt labores ejus. Quòd si jam aliis ex
tuis bonis benefacis, vide ne iterum avarus sis.
Nam teste Ambrosio l. 7. c. 14. Luca. *Hospita-*
lem esse remanentis affectus avaritiae est. Hinc
in manus pauperum optimè deponuntur the-
sauri pro vita altera, & si aliis benefacis sine in-
nominato contractu: do ut des.

Pomposi, Magnifici.

*V*elut somnium surgentium Domine, imagi-
nem ipsorum ad nihilum rediges. Ps. 72. *Pe-*
riit memoria ipsorum cum sonitu [dum tempore
pomposæ sepulturæ pulsantur campanæ organa
& tympana] *tanquam fœnum velociter arescent,*
& quemadmodum olera herbarum citò decident.
Ps. 36. *Vidi impium superexaltatum & elevatum*
sicut cedros Libani, transivi, & ecce non erat, que-
sivi eum, & non est inventus locus ejus. Ps. 36. *In*
labore hominum non sunt, & cum hominibus non
flagellabuntur, ideo tenuit eos superbia, aperti sunt
iniquitate & impietate sua. Ps. 72. Nullum cer-
tius reprobationis signum, quàm si abundantes
in hoc sæculo etiam felices ob opera quædam
moralia bona in hac vita à Deo præmientur, nul-
lisque premantur adversis, quæ rebelles eorum
voluntates ad Deum compellerent. Hinc benè
S. Bern. absit à me talis misericordia, hinc ure,
hic seca, modò in æternum parcas. *Hac mihi*
fit consolatio, ut affligens me dolore non parcat, nec

*Pars secunda de elevatione
contradicam sermonibus Sancti. Job. 6. Dilata-
vit infernus animam suam, & descendent fortes,
& sublimes gloriosique ad eum. Is. 5.*

Superbi.

*S*l quis existimat se aliquid esse, cum nihil sit,
ipse se seducit. Gal. 6. Initium superbia ho-
minis apostatare a Deo, quoniam ab ipso, qui fe-
cit illum, recessit cor ejus. Eccl. 10. Superbo
oculo & insatiabili corde cum hoc non edebam. Pl.
100. Oculos superbiorum humiliabis. Pl. 117. Me-
lius est humiliari cum mitibus, quàm dividere spolia
cum superbis. Prov. 16. Deus superbis resistit,
humilibus autem dat gratiam. Jac. 14.

Fures.

*F*ur erat & loculos habens. Joan. 12. Dies
Domini sicut fur in nocte ita venit, cum enim
dixerint pax & securitas, tunc repentinus eis su-
perveniet interitus. 1. Theff. 5. Tam in particu-
lari quàm universali judicio, & licet incerta sit
hora mortis, plerumque tamen tam boni quàm
mali illa horâ moriuntur, qua necdum mortem
tam vicinam esse putabant. Nolite detrahere al-
terutrum. Jac. 7. Furtum famæ periculosius
furto bonorum. Potes & teneris sæpè abla-
tam restituere famam, & non facis præ metu
confusionis. Non dimittitur autem peccatum,
nisi restituatur ablatum.

Latrones.

Domus mea domus orationis est, vos autem fecistis illam speluncam latronum. Luc. 19. Lascivientes in templo juvenes & nudè vestitæ puellæ per oculos velut vitra caustica accendentes ignem Venerèum. *Crucifixi sunt cum eo duo latrones.* Matth. 27. Hanc infamiam pro te sustinuit Christus, & tu pro Christo non voles pati confusionem? quòd unus latro in peccatis mortuus sit, est mors ordinaria juxta illud, qualis vita finis ità. Quòd alter convertus salvus factus sit, est medicina extraordinaria, ne peccator agonizans & tempus pœnitendi habens desperet. Sed & mira vis gratiæ, quòd primus quasi Apostolus Christum ex cathedra Crucis promulgans Apostolis fugientibus fuerit latro. Duo latrones invisibiles Christum crucifigentes sunt amor ex parte Dei, peccatum ex parte hominis. Hinc S. Franc. Salesius sæpè ingeminabat:

Aut amor aut furor est, qui te bone Christe peremit,

Et amor & furor est, hic meus, ille tuus.

*Homines varia fortuna.**Divites.*

Non timeas, cùm dives factus fuerit homo,
& cùm multiplicata fuerit gloria domus ejus,
quoniam cùm interierit, non sumet omnia, neque
descendet cum eo gloria ejus. Pl. 48. *Divitias,*

132 Pars secunda de elevatione
quas devoravit, evomet, & de ventre illius ex-
trahet eas Deus. Job. 20. Popule meus, quate-
beatum dixerunt (adulantes & te confirmantes
in amore terrenorum) ipsi te decipiunt, & viam
gressuum tuorum dissipant. Il. 3. Duo rogavi te,
ne deneges mihi, antequam moriar. Vanitatem
& mendacia longè fac à me, mendicitatem & di-
vitiarum ne dederis mihi, ne forte satiatus illicitum
adnegandum, & dicam: quis est Dominus? aut
egestate compulsus furer, & perjurem nomen Dei
mei. Prov. 30. Moderata fortuna optima &
constantissima,

Pauperes.

Etiam proximo suo [consanguineo] pauper
odiosus erit, amici verò divitum multi. Prov.
14. Facite vobis amicos de mammona iniquitatis.
Luc. 16. Fœneratur Domino, qui miseretur pau-
peris. Prov. 19. Et hinc Beatus qui intelligit su-
per egenum & pauperem, in die mala liberabit
eum Dominus. Prov. 40. Et bene Poëta:

Munera ne numeras, miseris quæcunque de-
disti,

In cælis numerat munerat ipse Deus.

Parcet pauperi & inopi, & animas pauperum sal-
vas faciet. Pl. 71. Ne avertatur humilis factus
confusus, pauper & inops laudabunt nomen tuum.
Pl. 73. Tibi derelictus est pauper, & orphanotus
eris adjutor. Pl. 9. Nonne Deus elegit pauperes
in hoc mundo divites in fide & heredes regni, quod
repromisit Deus diligentibus se. Vos autem exhor-
norastis

norastis pauperem. Jac. 2. Iudicium sine misericordia ei, qui non fecit misericordiam. Dominus pauperem facit & ditat, humiliat & subleuat, de stercore elevat pauperem. 1. Reg. 2. Ex Opilione Davide facit Regem. Superexaltat misericordia iudicium. Jac. 2. Hoc est, supra iudicium se exaltat & elidit ejus rigorem è manu Judicis, quasi virgam & flagellum extorquens, unde Syrus vertit: Exaltati estis per misericordias supra iudicium.

Infirmi, leprosi, sardi, claudi, caci.

Dominus opem ferat illi super lectum doloris ejus, universum stratum ejus versasti in infirmitate ejus. Ps. 40. Caci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt. Luc. 7. Vir plenus leprà rogavit eum dicens: Domine, si vis, potes me mundare, & extendens manum tetigit eum dicens: volo mundare. Luc. 5. Lepra pessima est peccatum, à qua mundari debes per Sacramentum Confessionis. Caci sunt, & duces cacorum. Cacus autem si caco ducatum praestet, ambo in foveam cadunt. Matth. 15. Liberet te Deus à malis instructoribus. Quia acceptus eras Deo, necesse fuit, ut tentatio (immissa cæcitas) probaret te. Tob. 12. Ergo non alia ad cælum via, quàm per cruces. Surde & mute spiritus, ego precipio tibi, exi ab eo, & amplius ne introcas in eum. Marc. 9. Pessimus est Diabolus, qui instigat ad non audien-
F 7 dum

dum verbum Dei, & peccata in Confessione non aperienda. *Tanquam surdus non audiebam, & sicut mutus non aperiens os suum.* Pl. 37. David in persona Christi. *Testificor in Domino, ut jam non ambuletis, sicut & gentes ambulans in vanitate sensus sui, & tenebris obscuratum habent intellectum, alienati à vita Dei, propter felicitatem cordis ipsorum.* Ephel. 4. *Exi cito in plateas & vicus civitatis, & pauperes ac debiles, & cecos & claudos introduc huc.* Luc. 14. Ergo nemo, utcumque abjectus videatur in mundo hoc, excluditur à convivio cœlestis Patris-familias. Dummodo habeat vestem nuptialem gratiæ sanctificantis; quâ plerumque magis destituti sunt felices in mundo hoc, quàm alii. Et sic ligatis manibus & pedibus projiciuntur in tenebras exteriores. Matth. 22. *Usquequo claudicatis in duas partes? si Dominus est Deus, sequimini eum; si autem Baal, sequimini illum.* 3. Reg. 18. Pseudopoliticus definitur, quòd sit animal ità serviens Deo, ut non offendat Diabolum.

Documenta pro afflictis.

Cum ab infantia (Tobias) semper Deum timuerit, & mandata eius custodierit, non est contristatus contra Deum, quòd plaga cecitatis eveniret ei: sed immobilis in Dei timore permansit, agens gratias Deo omnibus diebus vita sua. Tob. 2. Hanc autem tentationem idè permisit Dominus evenire illi, ut posteris daretur exemplum patienti-

tientie ejus, sicut & Sancti Job. Ibid. Hoc mi-
feri variisque adversis pressi cordi ducant, & di-
cant cum eodem: *Justus es Domine, & omnia
judicia tua justa sunt, & omnes viae tuae miseri-
cordia & veritas & judicium.* Tob. 3. & cum
Sara ibid. Hoc pro certo habet omnis, qui te co-
lit, quod vita ejus, si in probatione fuerit, coro-
nabitur. Si autem in tribulatione fuerit, libe-
rabitur, & si in correptione [ob peccata] fue-
rit, ad misericordiam tuam venire licebit. Non
enim delectaris in perditionibus nostris, quia post
tempestatem tranquillum facis, & post lacryma-
tionem & fletum, exultationem infundis (inter-
num solatium) sit nomen tuum Deus Israel bene-
dictum in secula. Quod si jam in miseria tua
subinde impatiens fuisti, aut improvidè qua-
dam effutiisti, adeoque de te dici non possit,
quod de Jobo: *In omnibus his non peccavit Job
labiis suis: dole, & revertere ad Dominum
Deum tuum, quem impatientiâ tuâ non coges
ad te liberandum ab hac vel illa miseria: sed po-
tius pro altera vita pœnas inferni aut purgatorii
augebis. Sicut patientiâ, & in Dei voluntatem
relegatione coronas augeas æternas. Et sicut po-
næ hujus mundi nihil sunt respectu pœnarum in
vita altera; ita & omnis felicitas & infelicitas in
vita hac nihil est respectu coronarum æterna-
rum. Mors tantaneum & leve tribulationis nostræ
æternum gloriæ pondus operatur in nobis.* 2. Cor.
4. *Sperent in te, qui noverunt nomen tuum, quo-
niam non dereliquisti quærentes te Domine.* Ps. 9.
Est & hoc notandum, quod Chrysostr. hom. 8.
in

in Matth. describens fata S. Josephi Nutritii Salvatoris observat dicens : *Misericors Deus mœstis rebus quadam etiam jucunda permiscuit*, quod certè in Sanctis omnibus facit, quos neque tribulationes neque jucunditates sinit habere perpetuas, sed tum de adversis tum ex prosperis justorum vitam quasi admirabili varietate contextit. Et hoc te sive sæcularis sive religiosus sis, sive in hoc sive in illo officio consolari & animare debet. Præterea si adversa pateris, non habes exclusivam à cælo. Omnes enim, qui piè volunt vivere in Christo Jesu, persecutionem (adversa) patientur, 2. Tim. 3. Quòd si jam prosperè hoc illud tibi succedat, cogita id inde evenire, quod tibi sincerè Dei gloriam proximique aut proprium animæ tuæ bonum spectanti hoc solatium etiam in hac vita det Deus ad te in servitio suo animandum. Dicunt aliqui ob adversa mœstitiæ oceano immergi, se non experiri successum alicujus prosperitatis aut divinæ benedictionis post tot adversa, morbos, egestatem, &c. sed præterquam quod ipsi sæpè in causâ sint v. g. continuæ infirmitatis, mali successus in re familiari, negotiis, litibus &c. nec miracula à Deo requirere debeant, & quisque suæ fortunæ plerumque faber sit, falsum est, quòd quisque demum miser continuò deseratur à Deo. Unde enim haberet panem, has illas vires animi & corporis ? nisi Deus hoc illo solatio hâc illâ mirabili ac benevolâ dispositione adesset.

Incarcerati.

Incarceribus per infamiam & bonam famam
ut seductores & veraces. 2. Cor. 6. viri Apo-
stolici, in carcere erant, & non visitastis me.
Matth. 25. Bonum est, ut vir Apostolicus se-
lecta sibi comparet ad convertendos ob scelera
incarceratos. Maximè si ad mortem educendi
sint homines crudi effrontes desperabundi. Cer-
tè ad homines ejusmodi diu non confessos, &
sceleribus quasi insepultos convertendos mag-
nus animus, magna dexteritas, & ante omnia
singularis Dei gratia requiritur, nec bona sem-
per est praxis quorundam, ut nunquam permit-
tatur educuro Sacerdoti ad ferale supplicium
ejusmodi homines ad illos accessus quàm post
indictam mortem triduo ante eam. Fit hoc ex
metu, ne Sacerdos suis consiliis fortè juvet fon-
tes ad evadendam mortem, vel etiam impetret
gratiam à Principe mediatè per alios aut imme-
diatè. Sed (præterquam quòd ille id facere
non deberet, nisi gravissimis non sibi tantùm,
sed & prudenti experto ac impartiali viro appa-
rentibus causis, cum exigua imò nulla sæpè sit
misericordia hominem benè dispositum libera-
re à morte corporis, & præsentì vel valdè pro-
babili animam & corpus ejus denuò exponere
periculo) sæcularis Judex non est expertus, quæ
ars, quæ gratia requiratur ad conversionem in-
veterati peccatoris, & quod id non semper intra
tam breve tempus fiat.

Sol-

Solvetur Satanas de carcere suo, & seducet gentes (sub finem mundi ad obsequium Anti-Christi) Gog & Magog. Apoc. 20. Sunt populi Tartariæ militaturi pro Anti-Christo.

§. 4tus,

Diversi status & conditiones hominum,
Conjugati.

Qui conjugium ita suscipiunt, ut Deum à se & à sua mente excludant, & sua libidini vacent sicut equus & mulus, quibus non est intellectus. Habet potestatem demonium super eos, Tu autem cum acceperis eam, ingressus cubiculum per tres dies continens esto ab ea, & nihil aliud, nisi orationibus vacabis cum ea. Tob. 6. Ita Archangelus Raphaël voluit: ut Tobias non nisi post preces tribus noctibus fusas cognosceret uxorem suam. Et primâ nocte oraret pro dæmonio fugando, Secundâ, ut particeps fieret meritorum sanctitatis & privilegii Patriarcharum. Et tertiâ: ut proles ex uxore susceperet. Cæremoniæ tales non cadunt sub præceptum: merentur tamen reflexionem. Etcertum est, quod felicitas temporalis ac æterna pendeat à Sacramento matrimonii in statu gratiæ sanctificantis suscepto, intentione bonâ pravam excludente libidinem, multisque precibus, & bono delectu præmissis. Sicut e contra idem tam multa sunt infelicia matrimonia quia in statu peccati mortalis, vel pure ex libidine

dine, aut amore pecuniæ inita sunt, nec genitri utrimque explorati.

Alligatus es uxori, noli querere solutionem. Solutus es ab uxore, noli querere uxorem, si antem acceperis uxorem, non peccasti, & si nupserit virgo, non peccavit. Tribulationem tamen carnis habebunt hujusmodi. Cor. 7. Ubi vide plura huc facientia. Mulieres subdita estote viris, sicut oportet in Domino. Viri diligite uxores vestras, & nolite amari esse ad illas. Coloss. 3. Bene quidem advertit, Evam non esse formatam ex capite Adami, ut mulier sciat virum caput esse mulieris. Nec ex pedibus, ut vir sciat se non debere mancipii instar aut ancillæ tractare uxorem, sed ex latere, ut eam habeat sicut thori ita & administrationis domesticæ sociam. Ad virum pertinet officina, laboratorium, musæum studiorum, ad mulierem culina &c.

Subsectio tertia.

De controversiis cum Hæreticis circa matrimonium.

Calvin. l. 4. instit. c. 19. §. 73. dicit esse legem tyrannicam Ecclesiæ prohibentis viro, aliam uxorem ducere priori convictâ de adultério, & Catholicos vocat asinos, sed ille maximus est, audens se opponere universæ Christianæ antiquitati, imò ipsi Christo & Apostolis legem hanc non humanam, sed divinam esse dicentibus. Triumphant multum Hæretici in illo Matth,